净土十疑论

隋天台智者大师说

南無本師釋迦牟尼佛

说 明

根据《乾隆大藏经》此土著述第 1480 部，隋天台智者大师说《净土十疑论》影印本校对，并对校于弘化社民国版《净土十要》。标点符号仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年十二月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

更多免费电子佛经下载敬请关注：http://www.renhuicaotang.com/

目 录

净土十疑论序 ..... - 1 -
净土十疑论 ..... - 4 -
第一疑 ..... - 4 -
第二疑 ..... - 6 -
第三疑 ..... - 8 -
第四疑 ..... - 9 -
第五疑 ..... - 11 -
第六疑 ..... - 13 -
第七疑 ..... - 14 -
第八疑 ..... - 16 -
第九疑 ..... - 18 -
第十疑 ..... - 20 -
净土十疑论后序 ..... - 24 -

jìng tǔ shí yí lùn xù

净土十疑论序

sòng wú wéi zǐ yáng jié shù

宋·无为子杨杰述

ài bú zhòng bù shēng suō pó niàn bù yī bù shēng jí lè suō
爱不重不生娑婆，念不一不生极乐。娑
pó huì tǔ yě jí lè jìng tǔ yě suō pó zhī shòu yǒu liàng bǐ
婆，秽土也；极乐，净土也。娑婆之寿有量，彼
tǔ zhī shòu zé wú liàng yǐ suō pó bèi zhū kǔ bǐ tǔ zé ān yǎng wú
土之寿则无量矣。娑婆备诸苦，彼土则安养无
kǔ yǐ suō pó suí yè zhuǎn lún shēng sǐ bǐ tǔ yī wǎng zé yǒng
苦矣。娑婆随业转轮[1]生死，彼土一往则永
zhèng wú shēng fǎ rěn ruò yuàn dù shēng zé rèn yì zì zài bù wéi
证无生法忍，若愿度生，则任意自在，不为
zhū yè zhuǎn yǐ qí jìng huì shòu liàng kǔ lè shēng sǐ rú shì
诸业转[2]矣。其净秽、寿量、苦乐、生死如是
chā bié ér zhòng shēng míng rán bù zhī kě bù āi zāi
差别，而众生冥然不知，可不哀哉？

ē mí tuó fó jìng tǔ shè shòu zhī zhǔ yě shì jiā rú lái zhǐ
阿弥陀佛，净土摄受之主也；释迦如来，指
dǎo jìng tǔ zhī shī yě guān yīn shì zhì zhù fó yáng huà zhě yě
导净土之师也。观音、势至，助佛扬化者也。
shì yǐ rú lái yī dài jiào diǎn chù chù dīng níng quàn wǎng shēng yě
是以如来一代教典，处处叮咛，劝往生也。

ē mí tuó fó yǔ guān yīn shì zhì chéng dà yuàn chuán fàn
阿弥陀佛与观音、势至，乘大愿船，泛
shēng sǐ hǎi bù zhuó cǐ àn bù liú bǐ àn bù zhǐ zhōng liú wéi
生死海，不著此岸、不留彼岸、不止中流，唯
yǐ jì dù wéi fó shì shì gù ē mí tuó jīng yún ruò yǒu shàn
以济度为佛事。是故《阿弥陀经》云："若有善
nán zǐ shàn nǚ rén wén shuō ē mí tuó fó zhí chí míng hào ruò
男子、善女人，闻说阿弥陀佛，执持名号，若

[1] 永乐北藏本及龙藏本：转轮；净土十要（民国版）：轮转
[2] 永乐北藏本及龙藏本：转；净土十要（民国版）：缚

yī rì nǎi zhì qī[3] rì yī xīn bú luàn qí rén lín mìngzhōng shí ē
一日乃至七日，一心不乱。其人临命终时，阿
mí tuó fó yǔ zhū shèngzhòng xiàn zài qí qián shì rén zhōng shí xīn bù
弥陀佛与诸圣众现在其前，是人终时，心不
diāndǎo jí dé wǎngshēng jí lè guó tǔ yòu jīng yún shí fāngzhòng
颠倒，即得往生极乐国土。”又经云：“十方众
shēng wén wǒ míng hào yì niàn wǒ guó zhí zhū dé běn zhì xīn huí
生，闻我名号，忆念我国，植诸德本，至心回
xiàng yù shēng wǒ guó bù guǒ suì zhě bù qǔ zhèng jué suǒ yǐ
向，欲生我国，不果遂者，不取正觉。”所以
qí huán jīng shè wú chángyuàn lìng bìng zhě miàn xī zuò wǎngshēng jìng
祇洹精舍无常院，令病者面西，作往生净
tǔ xiǎng gài mí tuó guāngmíng biànzhào fǎ jiè niàn fó zhòngshēng shè
土想。盖弥陀光明遍照法界念佛众生，摄
qǔ[4] bù shě shèng fán yī tǐ jī gǎn xiāngyìng zhū fó xīn nèi zhòng
取不舍。圣凡一体，机感相应。诸佛心内众
shēng chénchén jí lè zhòngshēng xīn zhōng jìng tǔ niànniàn mí tuó
生，尘尘极乐；众生心中净土，念念弥陀。
wú yǐ shì guān zhī zhì huì zhě yì shēng néngduàn yí gù chán
吾以是观之，智慧者易生，能断疑故；禅
dìngzhě yì shēng bù sǎn luàn gù chí jiè zhě yì shēng yuǎn zhū rǎn
定者易生，不散乱故；持戒者易生，远诸染
gù bù shī zhě yì shēng bù wǒ yǒu gù rěn rǔ zhě yì shēng bù
故；布施者易生，不我有故；忍辱者易生，不
chēn huì gù jīng jìn zhě yì shēng bú tuì zhuǎn gù bú zàoshàn
瞋恚故；精进者易生，不退转故；不造善、
bú zuò è zhě yì shēng niànnéng yī gù zhū è yǐ zuò yè bào yǐ
不作恶者易生，念能一故；诸恶已作、业报已
xiànzhě yì shēng shí cán jù gù suī yǒuzhòngshàn ruò wú chéng xìn
现者易生，实惭惧故。虽有众善，若无诚信
xīn wú shēn xīn wú huí xiàng fā yuàn xīn zhě zé bù dé shàngshàng
心、无深心、无回向发愿心者，则不得上上
pǐn shēng yǐ
品生矣。

yì mí tuóshèn yì chí jìng tǔ shèn yì wǎng zhòngshēng bù
噫！弥陀甚易持，净土甚易往，众生不

[3] 永乐北藏本及龙藏本：七；净土十要（民国版）：若七
[4] 永乐北藏本及龙藏本：取；净土十要（民国版）：受

néng chí bù néngwǎng fó rú zhòngshēng hé fú zào è yè rù kǔ
能持、不能往，佛如众生何？夫造恶业入苦

qù niàn mí tuóshēng jí lè èr zhě jiē fó yán yě shì rényōuduò
趣，念弥陀生极乐，二者皆佛言也。世人忧堕

dì yù ér yí wǎngshēngzhě bú yì huò zāi
地狱，而疑往生者，不亦惑哉？

jìn huì yuǎn fǎ shī yǔ dāng shí gāo shì liú yí mínděng jié bái lián
晋慧远法师与当时高士刘遗民等，结白莲

shè yú lú shān gài zhì jīng chéng yú cǐ ěr qí hòu qī bǎi nián sēng
社于庐山，盖致精诚于此尔。其后七百年，僧

sú xiū chí huògǎnyìngzhě fēi yī xiánjiàn yú jìng tǔ zhuàn jì qǐ
俗修持，获感应者非一，咸见于净土传记，岂

wū yě zāi
诬也哉？

rán zàn fǔ mí tuó jiàoguānzhě qí shūshān jī wéitiān tái zhì zhě
然赞辅弥陀教观者，其书山积。唯天台智者

dà shī jìng tǔ shí yí lùn zuì wéishǒuguàn yuán yǐn shèngyán kāi
大师《净土十疑论》最为首冠，援引圣言，开

jué qúnhuò wànnián àn shì rì zhì ér dùnyǒu yú guāng qiān lǐ shuǐ
决群惑。万年暗室，日至而顿有余光；千里水

chéng zhōu jù ér bù láo zì lì fēi fǎ zànghòushēn bù néng zhì yú
程，舟具而不劳自力。非法藏后身不能至于

shì yě
是也。

jié qǐng yú dū xià chánghuò sī wén dú shì suǒ zhī wú bù shēng
杰顷于都下尝获斯文，读示所知，无不生

xìn zì zāo kù fá gǎn wù yì shēn jiāngguǎng qí chuán yīn wèi
信，自遭酷罚，感寤益深，将广其传，因为

xù yǐn
序引。

xī níng jiǔ niánzhòng qiū shù
熙宁九年仲秋述[5]。

[5] 永乐北藏本及龙藏本：熙宁九年仲秋述；净土十要（民国版）：（缺）

jìng tǔ shí yí lùn

净土十疑论

suí tiān tái zhì zhě dà shī shuō

隋天台智者大师说

dì yī yí 第一疑

wènyuē zhū fó pú sà yǐ dà bēi wéi yè ruò yù jiù dù zhòng
问曰[6]：诸佛菩萨以大悲为业，若欲救度 众

shēng zhī yīngyuànshēngsān jiè yú wǔ zhuósān tú zhōng jiù kǔ zhòng
生，只应愿 生 三界，于五浊三涂 中 救苦 众

shēng yīn hé qiú shēngjìng tǔ zì ān qí shēn shě lí zhòngshēng zé shì
生 。因何求 生 净土自安其身，舍离 众 生 则是

wú dà cí bēi zhuānwèi zì lì zhàng pú tí dào
无大慈悲， 专 为自利， 障 菩提道。

dá yuē pú sà yǒu èr zhǒng yī zhě jiǔ xiū xíng pú sà dào
答曰[7]：菩萨有二 种 ：一者、久修行菩萨道

dé wú shēngrěn zhě shí dāngsuǒ zé èr zhě wèi dé yǐ huán jí chū
得无 生 忍者，实 当 所责；二者、未得已 还 及初

fā xīn fán fū fán fū pú sà zhě yào xū cháng bù lí fó rěn lì
发心凡夫。凡夫菩萨者，要须 常 不离佛，忍力

chéng jiù fāngkānchǔsān jiè nèi yú è shì zhōng jiù kǔ zhòngshēng gù
成 就方堪处三界内，于恶世 中 救苦 众 生 。故

zhì dù lùn yún jù fù fán fū yǒu dà bēi xīn yuànshēng è shì jiù
《智度论》云：“具缚凡夫有大悲心 愿 生 恶世救

kǔ zhòngshēngzhě wú yǒu shì chù hé yǐ gù è shì jiè fánnǎo
苦 众 生 者，无有是处。”何以故？恶世界烦恼

qiáng zì wú rěn lì xīn suí jìngzhuǎn shēng sè suǒ fù zì duò
强，自无忍力，心随境 转 ， 声 色所缚，自堕

sān tú yānnéng jiù zhòngshēng jiǎ lìng dé shēngrén zhōng shèngdào
三涂，焉能救 众 生 ？假令得 生 人 中 ，圣 道

nán dé huò yīn shī jiè xiū fú dé shēngrén zhōng dé zuòguówáng
难得。或因施、戒、修福得 生 人 中 ，得作国 王 、

[6] 永乐北藏本及龙藏本：问曰；净土十要（民国版）：问
[7] 永乐北藏本及龙藏本：答曰；净土十要（民国版）：答

dà chén fù guì zì zài zòng yù shàn zhī shí bù kěn xìn yòng tān mí fàng
大臣富贵自在，纵遇善知识不肯信用，贪迷放
yì guǎngzàozhòng zuì chéng cǐ è yè yī rù sān tú jīng wú
逸，广造众罪，乘此恶业，一入三涂，经无
liàng jié cóng dì yù chū shòu pín jiànshēn ruò bù féngshàn zhī shí
量劫，从地狱出，受贫贱身。若不逢善知识，
huánduò dì yù rú cǐ lún huí zhì yú jīn rì rén rén jiē rú shì
还堕地狱。如此轮回，至于今日，人人皆如是，
cǐ míngnánxíngdào yě gù wéi mó jīng yún zì jí bù néng jiù
此名难行道也。故《维摩经》云：“自疾不能救，
ér néng jiù zhū jí rén yòu zhì dù lùn yún pì rú èr rén
而能救诸疾人？”又《智度论》云：“譬如二人
gè yǒu qīn juànwéishuǐsuǒ nì yī rén qíng jí zhí rù shuǐ jiù wèi wú
各有亲眷为水所溺，一人情急，直入水救，为无
fāngbiàn lì gù bǐ cǐ jù mò yī rén yǒufāngbiàn wǎng qǔ chuán
方便力故，彼此俱没；一人有方便，往取船
fá chéng zhī jiù jiē xī jiē dé tuō shuǐ nì zhī nàn xīn fā yì pú
筏，乘之救接，悉皆得脱水溺之难。”新发意菩
sà yì fù rú shì rú shì wèi dé rěn lì bù néng jiù zhòngshēng
萨，亦复如是。如是未得忍力，不能救众生。
wèi cǐ cháng xū jìn fó dé wú shēngrěn yǐ fāngnéng jiù zhòngshēng
为此常须近佛，得无生忍已，方能救众生，
rú dé chuánzhě yòu lùn yún pì rú yīng ér bù dé lí mǔ ruò yě
如得船者。又论云：“譬如婴儿不得离母，若也
lí mǔ huòduòkēngjǐng kě rǔ ér sǐ yòu rú niǎo zǐ chì yǔ wèichéng
离母，或堕坑井渴乳而死。又如鸟子翅羽未成，
zhī dé yī shù fù zhī bù néngyuǎn qù chì hé chéng jiù fāngnéng
只得依树傅枝，不能远去，翅翮成就，方能
fēi kōng zì zài wú ài fán fū wú lì wéi dé zhuānniàn ē mí tuó
飞空，自在无碍。”凡夫无力，唯得专念阿弥陀
fó shǐ chéngsānmèi yǐ yè chéng gù lín zhōngliǎnniàn dé shēng
佛，使成三昧，以业成故，临终敛念得生，
jué dìng bù yí jiàn mí tuó fó zhèng wú shēngrěn yǐ huán lái sān jiè
决定不疑。见弥陀佛证无生忍已，还来三界，
chéng wú shēngrěn chuán jiù kǔ zhòngshēng guǎng shī fó shì rèn yì
乘无生忍船救苦众生，广施佛事，任意
zì zài gù lùn yún yóu xì dì yù xíngzhě shēng bǐ guó dé wú shēng
自在。故论云：“游戏地狱行者，生彼国得无生

rěn yǐ huán rù shēng sǐ guó jiàohuà dì yù jiù kǔ zhòngshēng
忍已，还入生死国，教化地狱，救[8]苦众生。”

yǐ shì yīn yuán qiú shēngjìng tǔ yuàn shí qí jiào gù shí zhù pó
以是因缘，求生净土，愿识其教。故《十住婆

shā lùn míng yì xíngdào yě
沙论》名易行道也。

dì èr yí
第二疑

wèn zhū fǎ tǐ kōng běn lái wú shēng píngděng jì miè jīn
问：诸法体空，本来无生，平等寂灭。今

nǎi shě cǐ qiú bǐ shēng xī fāng mí tuó jìng tǔ qǐ bù guāi lǐ zāi
乃舍此求彼，生西方弥陀净土，岂不乖理哉？

yòu jīng yún ruò qiú jìng tǔ xiān jìng qí xīn xīn jìng gù jí fó tǔ jìng
又经云：“若求净土，先净其心，心净故即佛土净。”

cǐ yún hé tōng
此云何通？

dá shì yǒu èr yì yī zhě zǒng dá èr zhě bié dá
答：释有二义：一者、总答；二者、别答。

zǒng dá zhě rǔ ruò yán qiú shēng xī fāng mí tuó jìng tǔ zé
总答者，汝若言：“求生西方弥陀净土，则

shì shě cǐ qiú bǐ bù zhōng lǐ zhě rǔ zhí zhù cǐ bù qiú xī fāng
是舍此求彼，不中理”者，汝执住此，不求西方，

zé shì shě bǐ zhuó cǐ cǐ huánchéngbìng bù zhōng lǐ yě yòuzhuǎn
则是舍彼著此，此还成病，不中理也。又转

jì yún wǒ yì bù qiú shēng bǐ yì bù qiú shēng cǐ zhě zé duàn
计云：“我亦不求生彼，亦不求生此”者，则断

miè jiàn gù jīn gāng bō rě jīng yún xū pú tí rǔ ruò zuò
灭见。故《金刚般若经》云：“须菩提，汝若作

shì niàn fā ē nòu pú tí zhěshuōzhū fǎ duànmièxiàng mò zuò shì niàn
是念，发阿耨菩提者说诸法断灭相。莫作是念！

hé yǐ gù fā pú tí xīn zhě yú fǎ bù shuōduànmièxiàng
何以故？发菩提心者于法不说断灭相。”

èr bié dá zhě fú bù shēng bú miè zhě yú shēngyuánzhōng
二、别答者，夫不生不灭者，于生缘中，

[8] 永乐北藏本及龙藏本：救；净土十要（民国版）：受

zhū fǎ hé hé bù shǒu zì xìng qiú yú shēng tǐ yì bù kě dé
诸法和合，不守自性，求于生体，亦不可得，

cǐ shēngshēng shí wú suǒ cóng lái gù míng bù shēng bú miè zhě
此生生时，无所从来，故名不生。不灭者，

zhū fǎ sàn shí bù shǒu zì xìng yán wǒ sànmiè cǐ sànmiè shí qù
诸法散时，不守自性，言我散灭，此散灭时，去

wú suǒ zhì gù yán bú miè fēi wèi yīn yuánshēngwài bié yǒu bù shēng
无所至，故言不灭。非谓因缘生外，别有不生

bú miè yì fēi bù qiú shēng jìng tǔ huànzuò wú shēng wèi cǐ
不灭。亦非不求生净土，唤作无生。为此，

zhōng lùn jì yún yīn yuánsuǒshēng fǎ wǒ shuō jí shì kōng
《中论》偈云：“因缘所生法，我说即是空，

yì míngwéi jiǎ míng yì míngzhōngdào yì yòuyún zhū fǎ bú zì
亦名为假名，亦名中道义。”又云：“诸法不自

shēng yì bù cóng tā shēng bú gòng bù wú yīn shì gù zhī wú shēng
生，亦不从他生，不共不无因，是故知无生。”

yòu wéi mó jīng yún suī zhī zhū fó guó jí yǔ zhòngshēngkōng
又《维摩经》云：“虽知诸佛国，及与众生空，

ér cháng xiū jìng tǔ jiàohuàzhū qúnshēng yòuyún pì rú yǒu rén
而常修净土，教化诸群生。”又云：“譬如有人，

zào lì gōng shì ruò yī kōng dì suí yì wú ài ruò yī xū kōng
造立宫室，若依空地，随意无碍；若依虚空，

zhōng bù néngchéng zhū fó shuō fǎ cháng yī èr dì bú huài jiǎ
终不能成。”诸佛说法，常依二谛，不坏假

míng ér shuōzhū fǎ shí xiàng zhì zhě chì rán qiú shēngjìng tǔ dá shēng
名而说诸法实相。智者炽然求生净土，达生

tǐ bù kě dé jí shì zhēn wú shēng cǐ wèi xīn jìng gù jí fó tǔ
体不可得，即是真无生，此谓心净故，即佛土

jìng yú zhě wéishēngsuǒ fù wénshēng jí zuòshēng jiě wén wú shēng
净。愚者为生所缚，闻生即作生解，闻无生

jí zuò wú shēng jiě bù zhī shēngzhě jí shì wú shēng wú shēng jí shì
即作无生解，不知生者即是无生，无生即是

shēng bù dá cǐ lǐ hèngxiāng shì fēi chén tā qiú shēngjìng tǔ
生。不达此理，横相是非，嗔他求生净土，

jǐ xǔ wù zāi cǐ zé shì bàng fǎ zuì rén xié jiànwàidào yě
几许误哉！此则是谤法罪人，邪见外道也。

dì sān yí
第三疑

wèn shí fāng zhū fó yī qiè jìng tǔ fǎ xìng píngděng gōng
问：十方诸佛，一切净土，法性平等，功
dé yì děng xíng zhě pǔ niàn yī qiè gōng dé shēng yī qiè jìng tǔ jīn
德亦等，行者普念一切功德，生一切净土。今
nǎi piān qiú yī fó jìng tǔ yǔ píngděng xìng guāi yún hé shēng jìng tǔ
乃偏求一佛净土，与平等性乖，云何生净土？

dá yī qiè zhū fó tǔ shí jiē píngděng dànzhòng shēng gēn
答：一切诸佛土，实皆平等。但众生根
dùn zhuó luàn zhě duō ruò bù zhuān xì yī xīn yī jìng sān mèi nán chéng
钝，浊乱者多，若不专系一心一境，三昧难成。
zhuān niàn ē mí tuó fó jí shì yī xiàng sān mèi yǐ xīn zhuān zhì
专念阿弥陀佛，即是一相三昧，以心专至，
dé shēng bǐ guó rú suí yuàn wǎng shēng jīng yún pǔ guǎng pú
得生彼国。如《随愿往生经》云："普广菩
sà wèn fó shí fāng xī yǒu jìng tǔ shì zūn hé gù piān zàn xī fāng mí
萨问佛：'十方悉有净土，世尊何故偏赞西方弥
tuó jìng tǔ zhuān qiǎn[9] wǎng shēng fó gào pǔ guǎng yán fú tí
陀净土，专遣往生？'佛告普广：'阎浮提
zhòng shēng xīn duō zhuó luàn wèi cǐ piān zàn xī fāng yī fó jìng tǔ
众生，心多浊乱，为此偏赞西方一佛净土，
shǐ zhū zhòng shēng zhuān xīn yī jìng jí yì dé wǎng shēng ruò zǒng
使诸众生专心一境，即易得往生。'"若总
niàn yī qiè fó zhě niàn fó jìng kuān zé xīn sǎn màn sān mèi nán chéng
念一切佛者，念佛境宽，则心散漫，三昧难成，
gù bù dé wǎng shēng yòu qiú yī fó gōng dé yǔ yī qiè fó gōng dé wú
故不得往生。又求一佛功德，与一切佛功德无
yì yǐ tóng yī fó fǎ xìng gù wèi cǐ niàn ē mí tuó fó jí niàn yī
异，以同一佛法性故。为此念阿弥陀佛，即念一
qiè fó shēng yī jìng tǔ jí shēng yī qiè jìng tǔ gù huā yán jīng
切佛；生一净土，即生一切净土。故《华严经》
yún yī qiè zhū fó shēn jí shì yī fó shēn yī xīn yī zhì huì
云："一切诸佛身，即是一佛身，一心一智慧，

[9] 永乐北藏本及龙藏本：遣；净土十要（民国版）：念

lì wú wèi yì rán yòuyún pì rú jìngmǎnyuè pǔ yìng yī qiè shuǐ
力无畏亦然。”又云：“譬如净满月，普应一切水，

yǐngxiàng suī wú liàng běnyuè wèicéng èr rú shì wú ài zhì chéng
影像虽无量，本月未曾二。如是无碍智，成

jiù děngzhèng jué yìngxiàn yī qiè chà fó shēn wú yǒu èr zhì zhě
就等正觉，应现一切刹，佛身无有二。”智者

yǐ pì yù dé jiě zhì zhě ruò néng dá yī qiè yuèyǐng jí yī yuèyǐng yī
以譬喻得解。智者若能达一切月影即一月影，一

yuèyǐng jí yī qiè yuèyǐng yuèyǐng wú èr gù yī fó jí yī qiè fó
月影即一切月影，月影无二；故一佛即一切佛，

yī qiè fó jí yī fó fǎ shēn wú èr gù chì rán niàn yī fó shí jí
一切佛即一佛，法身无二。故炽然念一佛时，即

shì niàn yī qiè fó yě
是念一切佛也。

dì sì yí
第四疑

wèn děng shì niàn qiú shēng yī fó jìng tǔ hé bù shí fāng fó tǔ
问：等是念求生一佛净土，何不十方佛土

zhōng suí niàn yī fó jìng tǔ suí dé wǎngshēng hé xū piānniàn xī fāng
中，随念一佛净土随得往生，何须偏念西方

mí tuó fó yé
[10]弥陀佛耶？

dá fán fū wú zhì bù gǎn zì zhuān zhuānyòng fó yǔ gù néng
答：凡夫无智，不敢自专，专用佛语故能

piānniàn ē mí tuó fó yún hé yòng fó yǔ shì jiā dà shī yī dàishuō
偏念阿弥陀佛。云何用佛语？释迦大师一代说

fǎ chùchùshèngjiào wéiquànzhòngshēng zhuān xīn piānniàn ē mí
法，处处圣教，唯劝众生，专心偏念阿弥

tuó fó qiú shēng xī fāng jí lè shì jiè rú wú liàngshòujīng guān
陀佛，求生西方极乐世界。如《无量寿经》《观

jīng wǎngshēng lùn děng shù shí yú bù jīng lùn wénděng yīn qín
经》《往生论》等，数十余部经论文等，殷勤

zhǐ shòu quànshēng xī fāng gù piānniàn yě yòu mí tuó fó bié yǒu
指授，劝生西方，故偏念也。又弥陀佛别有

[10] 永乐北藏本及龙藏本：念西方；净土十要（民国版）：念

dà bēi sì shí bā yuàn jiē yǐn zhòngshēng yòu guān jīng yún ē
大悲四十八愿接引众生。又《观经》云："阿
mí tuó fó yǒu bā wàn sì qiānxiàng yī yī xiàngyǒu bā wàn sì qiānhǎo
弥陀佛有八万四千相，一一相有八万四千好，
yī yī hǎofàng bā wàn sì qiānguāngmíng biànzhào fǎ jiè niàn fó zhòng
一一好放八万四千光明，遍照法界念佛众
shēng shè qǔ bù shě ruò yǒuniànzhě jī gǎnxiāngyìng jué dìng
生，摄取不舍。"若有念者，机、感相应，决定
dé shēng yòu ē mí tuó jīng dà wú liàngshòu jīng gǔ yīn wáng
得生。又《阿弥陀经》《大无量寿经》《鼓音王
tuó luó ní jīng děngyún shì jiā fó shuō jīng shí jiē yǒu shí fānghéng
陀罗尼经》等云："释迦佛说经时，皆有十方恒
shā zhū fó shū qí shéxiàng biàn fù sān qiān dà qiān shì jiè zhèngchéng
沙诸佛舒其舌相，遍覆三千大千世界，证成
yī qiè zhòngshēngniàn ē mí tuó fó chéng fó dà bēi běnyuàn lì gù
一切众生念阿弥陀佛，乘佛大悲本愿力故，
jué dìng dé shēng jí lè shì jiè dāng zhī ē mí tuó fó yǔ cǐ shì jiè
决定得生极乐世界。"当知阿弥陀佛与此世界
piānyǒu yīn yuán hé yǐ dé zhī wú liàngshòu jīng yún mò shì
偏有因缘。何以得知？《无量寿经》云："末世
fǎ miè zhī shí tè zhù cǐ jīng bǎi nián zài shì jiē yǐn zhòngshēng wǎng
法灭之时，特驻此经百年在世。接引众生，往
shēng bǐ guó gù zhī ē mí tuó fó yǔ cǐ shì jiè jí è zhòngshēng
生彼国。"故知阿弥陀佛与此世界极恶众生
piānyǒu yīn yuán qí yú zhū fó yī qiè jìng tǔ suī yī jīng liǎng
偏有因缘。其余诸佛、一切净土，虽一经、两
jīng lüè quànwǎngshēng bù rú mí tuó fó guó chùchù jīng lùn yīn qín dīng
经略劝往生，不如弥陀佛国，处处经论殷勤叮
níng quànwǎngshēng yě
咛，劝往生也。

dì wǔ yí
第五疑

wèn jù fù fán fū è yè hòuzhòng yī qiè fánnǎo yī háowèi
问：具缚凡夫恶业厚 重，一切烦恼一毫未
duàn xī fāngjìng tǔ chūguòsān jiè jù fù fán fū yún hé dé shēng
断。西方净土出过三界，具缚凡夫云何得 生？

dá yǒu èr zhǒngyuán yī zhě zì lì èr zhě tā lì
答：有二 种 缘：一者、自力；二者、他力。
zì lì zhě cǐ shì jiè xiū dào shí wèi dé shēngjìng tǔ shì gù yīng
自力者，此世界修道，实未得 生 净土。是故《瓔
luò jīng yún shǐ cóng jù fù fán fū wèi shí sānbǎo bù zhī shàn è
珞经》云：“始 从 具缚凡夫未识三宝，不知善 恶
yīn zhī yǔ guǒ chū fā pú tí xīn yǐ xìn wéiběn zhù zài fó jiā
因之与果。初发菩提心，以信为本。住在佛家，
yǐ jiè wéiběn shòu pú sà jiè shēnshēnxiāng xù jiè xíng bù quē
以戒为本。受菩萨戒，身 身 相 续，戒行不阙，
jīng yī jié èr jié sān jié shǐ zhì chū fā xīn zhù rú shì xiū xíng
经一劫、二劫、三劫，始至初发心住。如是修行
shí xìn shí bō luó mì děng wú liàngxíngyuàn xiāng xù wú jiànmǎn yī
十信、十波罗蜜 等 无 量 行 愿，相 续无间满一
wàn jié fāng shǐ zhì dì liù zhèng xīn zhù ruò gèngzēng jìn zhì dì qī bú
万劫，方始至第六 正 心住。若 更 增进至第七不
tuì zhù jí zhǒngxìngwèi cǐ yuē zì lì zú wèi dé shēngjìng tǔ
退住，即 种 性位。”此约自力，卒未得 生 净土。

tā lì zhě ruò xìn ē mí tuó fó dà bēi yuàn lì shè qǔ niàn fó zhòng
他力者，若信阿弥陀佛大悲 愿 力摄取念佛 众
shēng jí néng fā pú tí xīn xíngniàn fó sānmèi yàn lí sān jiè shēn
生，即能发菩提心，行念佛三昧，厌离三界身，
qǐ xíng shī jiè xiū fú yú yī yī xíngzhōng huí yuànshēng bǐ mí tuó jìng
起行施戒修福，于一一行 中，回 愿 生 彼弥陀净
tǔ chéng fó yuàn lì jī gǎnxiāngyìng jí dé wǎngshēng shì gù
土，乘 佛 愿 力，机感 相 应，即得 往 生。是故
shí zhù pó shā lùn yún yú cǐ shì jiè xiū dàoyǒu èr zhǒng yī
《十住婆沙论》云：“于此世界修道有二 种：一
zhě nánxíngdào èr zhě yì xíngdào nánxíngzhě zài yú wǔ
者、难行道；二者、易行道。”难行者，在于五

zhuó è shì yú wú liàng fó shí qiú ē pí bá zhì shènnán kě dé
浊恶世，于无量佛时，求阿鞞跋致，甚难可得。

cǐ nán wú shù chénshāshuō bù kě jìn lüè shù sān[11] wǔ yī zhě
此难，无数尘沙说不可尽，略述三五：一者、

wàidàoxiàngshàn luàn pú sà fǎ èr zhě wú lài è rén pò tā
外道相善，乱菩萨法；二者、无赖恶人，破他

shèng dé sān zhě diāndǎoshànguǒ nénghuàifànxíng sì zhě shēng
胜德；三者、颠倒善果，能坏梵行；四者、声

wén zì lì zhàng yú dà cí wǔ zhě wéiyǒu zì lì wú tā lì
闻自利，障于大慈；五者、唯有自力，无他力

chí pì rú bǒ rén bù xíng yī rì bú guòshù lǐ jí dà xīn kǔ
持。譬如跛人步行，一日不过数里，极大辛苦，

wèi zì lì yě yì xíngdàozhě wèi xìn fó yǔ jiàoniàn fó sānmèi
谓自力也。易行道者，谓信佛语，教念佛三昧，

yuànshēngjìng tǔ chéng mí tuó fó yuàn lì shè chí jué dìngwǎngshēng
愿生净土。乘弥陀佛愿力摄持，决定往生，

bù yí yě rú rénshuǐ lù xíng jiè chuán lì gù xū yú jí zhì qiān
不疑也。如人水路行，藉船力故，须臾即至千

lǐ wèi tā lì yě pì rú liè fū cóngzhuàn lún wáng yī rì yī yè
里，谓他力也。譬如劣夫从转轮王，一日一夜

zhōuxíng sì tiān xià fēi shì zì lì zhuàn lún wáng lì yě ruò yányǒu
周行四天下，非是自力，转轮王力也。若言有

lòu fán fū bù dé shēngjìng tǔ zhě yì kě yǒu lòu fán fū yīng bù dé jiàn
漏凡夫不得生净土者，亦可有漏凡夫应不得见

fó shēn rán niàn fó sānmèi bìng wú lòu shàngēnsuǒ qǐ yǒu lòu fán
佛身。然念佛三昧，并无漏善根所起。有漏凡

fū suí fèn dé jiàn fó shēn cū xiàng yě pú sà jiànwēi xì xiàng jìng tǔ
夫随分得见佛身粗相也。菩萨见微细相。净土

yì ěr suī shì wú lòu shàngēnsuǒ qǐ yǒu lòu fán fū fā wú shàng pú
亦尔。虽是无漏善根所起，有漏凡夫发无上菩

tí xīn qiú shēngjìng tǔ[12] chángniàn fó gù fú miè fán nǎo dé
提心，求生净土，常念佛故，伏灭烦恼，得

shēngjìng tǔ suí fèn dé jiàn cū xiàng pú sà jiànwēimiàoxiàng cǐ
生净土，随分得见粗相，菩萨见微妙相。此

hé suǒ yí gù huāyánjīng shuō yī qiè zhū fó chà píngděng
何所疑？故《华严经》说："一切诸佛刹，平等

[11] 永乐北藏本及龙藏本：述三；净土十要（民国版）：陈有
[12] 永乐北藏本及龙藏本：净土；净土十要（民国版）：土净

pǔ yán jìng zhòngshēng yè xíng yì suǒ jiàn gè bù tóng jí qí yì
普严净，众生业行异，所见各不同。”即其义
yě
也。

dì liù yí
第六疑

wèn shè lìng jù fù fán fū dé shēng bǐ guó xié jiàn sān dú
问：设令具缚凡夫得生彼国，邪见、三毒
děng cháng qǐ yún hé dé shēng bǐ guó jí dé bú tuì chāo guò sān
等常起，云何得生彼国即得不退，超过三
jiè
界？

shì yuē dé shēng bǐ guó yǒu wǔ yīn yuán bú tuì yún hé wéi
释曰[13]：得生彼国，有五因缘不退。云何为
wǔ yī zhě ē mí tuó fó dà bēi yuàn lì shè chí gù dé bú tuì
五？一者、阿弥陀佛大悲愿力摄持，故得不退；
èr zhě fó guāng cháng zhào gù pú tí xīn cháng zēng jìn bú tuì sān
二者、佛光常照故，菩提心常增进不退；三
zhě shuǐ niǎo shù lín fēng shēng yuè xiǎng jiē shuō kǔ kōng
者、水鸟、树林、风声、乐响皆说苦、空，
wén zhě cháng qǐ niàn fó niàn fǎ niàn sēng zhī xīn gù bú tuì sì
闻者常起念佛、念法、念僧之心，故不退；四
zhě bǐ guó chún zhū pú sà yǐ wéi liáng yǒu wú è yuán jìng wài wú
者、彼国纯诸菩萨以为良友，无恶缘境，外无
shén guǐ mó xié nèi wú sān dú děng fán nǎo bì jìng bù qǐ gù
神鬼、魔邪，内无三毒等，烦恼毕竟不起，故
bú tuì wǔ zhě shēng bǐ guó jí shòu mìng yǒng jié gòng pú sà fó
不退；五者、生彼国即寿命永劫，共菩萨、佛
qí děng gù bú tuì yě zài cǐ è shì rì yuè duǎn cù jīng ē
齐等，故不退也。在此恶世，日月短促。经阿
sēng qí jié fù bù qǐ fán nǎo cháng shí xiū dào yún hé bù dé wú
僧祇劫，复不起烦恼，长时修道，云何不得无
shēng rěn yě cǐ lǐ xiǎn rán bù xū yí yě
生忍也？此理显然，不须疑也。

[13] 永乐北藏本及龙藏本：释曰；净土十要（民国版）：答

dì qī yí
第七疑

wèn mí lè pú sà yī shēng bǔ chù jí dé chéng fó shàng
问：弥勒菩萨，一生补处，即得成佛。上
pǐn shí shàn dé shēng bǐ chù jiàn mí lè pú sà suí cóng xià shēng
品十善，得生彼处，见弥勒菩萨，随从下生
sān huì zhī zhōng zì rán ér dé shèngguǒ hé xū qiú shēng xī fāng jìng
三会之中，自然而得圣果。何须求生西方净
tǔ yé
土耶？

dá qiú shēngdōushuài yī rì wéndàojiàn fó shì yù xiāng
答：求生兜率，一日[14]闻道见佛，势欲相
sì ruò xì bǐ jiào dà yǒuyōu liè qiě lùn èr zhǒng yī zhě zòng
似，若细比校，大有优劣。且论二种：一者、纵
chí shí shàn kǒng bù dé shēng hé yǐ dé zhī mí lè shàngshēng
持十善，恐不得生。何以得知？《弥勒上生
jīng yún xíngzhòngsānmèi shēn rù zhèngdìng fāng shǐ dé shēng
经》云：“行众三昧，深入正定，方始得生。”
gèng wú fāngbiàn jiē yǐn zhī yì bù rú ē mí tuó fó běnyuàn lì
更无方便接引之义。不如阿弥陀佛本愿力、
guāngmíng lì dànyǒuniàn fó zhòngshēng shè qǔ bù shě yòu shì jiā
光明力，但有念佛众生，摄取不舍。又释迦
fó shuō jiǔ pǐn jiàomén fāngbiàn jiē yǐn yīn qín fā qiǎn shēng bǐ jìng
佛说九品教门，方便接引，殷勤发遣，生彼净
tǔ dànzhòngshēngnéngniàn mí tuó fó zhě jī gǎnxiāngyìng bì dé
土。但众生能念弥陀佛者，机感相应，必得
shēng yě rú shì jiān mù rén néngshòu mù zhě jī huì xiāng tóu bì
生也。如世间慕人，能受慕者，机会相投，必
chéng qí shì èr zhě dōushuàitiāngōng shì yù jiè tuì wèi zhě duō
成其事。二者、兜率天宫是欲界，退位者多。
wú yǒushuǐniǎo shù lín fēngshēng yuèxiǎng zhòngshēngwénzhě
无有水鸟、树林、风声、乐响，众生闻者，
xī niàn fó fā pú tí xīn fú miè fánnǎo yòuyǒu nǚ rén jiē zhǎng
悉念佛，发菩提心，伏灭烦恼；又有女人，皆长

[14] 永乐北藏本及龙藏本：一日；净土十要（民国版）：亦曰

zhū tiān ài zhuó wǔ yù zhī xīn yòu tiān nǚ wēi miào zhū tiān dān wán
诸天爱著五欲之心。又天女微妙，诸天耽玩，

bù néng zì miǎn bù rú mí tuó jìng tǔ shuǐ niǎo shù lín fēng shēng
不能自勉。不如弥陀净土，水鸟、树林，风声、

yuè xiǎng zhòng shēng wén zhě jiē shēng niàn fó fā pú tí xīn fú
乐响，众生闻者，皆生念佛，发菩提心，伏

miè fán nǎo yòu wú nǚ rén èr shèng zhī xīn chún yī dà shèng qīng
灭烦恼。又无女人、二乘之心，纯一大乘，清

jìng liáng bàn wèi cǐ fán nǎo è yè bì jìng bù qǐ suì zhì wú shēng
净良伴。为此，烦恼恶业毕竟不起，遂至无生

zhī wèi rú cǐ bǐ jiào[15] yōu liè xiǎn rán hé xū zhì yí yě rú shì
之位。如此比校[15]，优劣显然，何须致疑也？如释

jiā fó zài shì zhī shí dà yǒu zhòng shēng jiàn fó bù dé shèng guǒ zhě rú
迦佛在世之时，大有众生见佛不得圣果者如

héng shā mí lè chū shì yì ěr dà yǒu bù dé shèng guǒ zhě wèi rú
恒沙。弥勒出世亦尔，大有不得圣果者。未如

mí tuó jìng tǔ dàn shēng bǐ guó yǐ xī dé wú shēng fǎ rěn wèi yǒu
弥陀净土，但生彼国已，悉得无生法忍，未有

yī rén tuì luò sān jiè wéi shēng sǐ yè fù yě
一人退落三界，为生死业缚也。

yòu wén xī guó chuán yún yǒu sān pú sà yī míng wú zhuó
又闻西国传云：“有三菩萨：一名无著、

èr míng shì qīn sān míng shī zǐ jué cǐ sān rén qì zhì tóng shēng dōu
二名世亲、三名师子觉。此三人契志同生兜

shuài yuàn jiàn mí lè ruò xiān wáng zhě dé jiàn mí lè shì lái xiāng
率，愿见弥勒。若先亡者，得见弥勒，誓来相

bào shī zǐ jué qián wáng yī qù shù nián bù lái hòu shì qīn wú cháng
报。师子觉前亡，一去数年不来。后世亲无常，

lín zhōng zhī shí wú zhuó yǔ yún rǔ jiàn mí lè jí lái xiāng bào
临终之时，无著语云：‘汝见弥勒，即来相报！’

shì qīn qù yǐ sān nián shǐ lái wú zhuó wèn yuē hé yì rú xǔ duō
世亲去已，三年始来。无著问曰：‘何意如许多

shí shǐ lái shì qīn bào yún zhì bǐ tiān zhōng tīng mí lè pú sà
时始来？’世亲报云：‘至彼天中，听弥勒菩萨

yī zuò shuō fǎ xuán rào jí lái xiāng bào wèi bǐ tiān rì cháng gù
一坐说法，旋绕即来相报。为彼天日长故，

[15] 永乐北藏本及龙藏本：校；净土十要（民国版）：较

cǐ chù yǐ jīng sān nián yòu wèn shī zǐ jué jīn zài hé chù shì
此处已经三年。’又问：‘师子觉今在何处？’世
qīn bào yún shī zǐ jué wéi shòu tiān lè wǔ yù zì yú zài wài juàn
亲报云：‘师子觉为受天乐，五欲自娱，在外眷
shǔ cóng qù yǐ lái zǒng bú jiàn mí lè zhū xiǎo pú sà shēng bǐ
属。从去已来，总不见弥勒。’”诸小菩萨生彼，
shàng zhuó wǔ yù hé kuàng fán fū wèi cǐ yuàn shēng xī fāng dìng dé
尚著五欲，何况凡夫？为此，愿生西方定得
bú tuì bù qiú shēng dōu shuài yě
不退，不求生兜率也。

dì bā yí
第八疑

wèn zhòng shēng wú shǐ yǐ lái zào wú liàng yè jīn shēng yī
问：众生无始已来，造无量业，今生一
xíng bù féng shàn zhī shí yòu fù zuò yī qiè zuì yè wú è bú zào
形，不逢善知识，又复作一切罪业，无恶不造。
yún hé lín zhōng shí niàn chéng jiù jí dé wǎng shēng chū guò sān jiè
云何临终，十念成就，即得往生？出过三界
jié yè zhī shì yún hé kě tōng
结业之事，云何可通？

shì yuē zhòng shēng wú shǐ yǐ lái shàn è yè zhǒng duō shǎo
释曰[16]：众生无始已来，善恶业种多少
qiáng ruò bìng bù dé zhī dàn néng lín zhōng yù shàn zhī shí shí niàn chéng
强弱并不得知。但能临终遇善知识十念成
jiù zhě jiē shì sù shàn yè qiáng shǐ dé yù shàn zhī shí shí niàn chéng
就者，皆是宿善业强，始得遇善知识，十念成
jiù ruò è yè duō zhě shàn zhī shí shàng bù kě féng hé kě lùn shí
就。若恶业多者，善知识尚不可逢，何可论十
niàn chéng jiù yòu rǔ yǐ wú shǐ yǐ lái è yè wéi zhòng lín zhōng shí
念成就？又汝以无始已来恶业为重，临终十
niàn wéi qīng zhě jīn yǐ dào lǐ sān zhǒng jiào liàng qīng zhòng bú dìng
念为轻者，今以道理三种校[17]量，轻重不定，
bú zài shí jié jiǔ jìn duō shǎo yún hé wéi sān yī zhě zài xīn èr
不在时节久近多少。云何为三？一者、在心；二

[16] 永乐北藏本及龙藏本：释曰；净土十要（民国版）：答
[17] 永乐北藏本及龙藏本：校；净土十要（民国版）：较

zhě zài yuán sān zhě zài jué dìng zài xīn zhě zào zuì zhī shí
者、在缘；三者、在决定。在心者，造罪之时，

cóng zì xū wàng diān dǎo shēng niàn fó zhě cóng shàn zhī shí wén shuō
从自虚妄颠倒生；念佛者，从善知识闻说

ē mí tuó fó zhēn shí gōng dé míng hào shēng yī xū yī shí qǐ dé xiāng
阿弥陀佛真实功德名号生。一虚一实岂得相

bǐ pì rú wàn nián àn shì rì guāng zàn zhì ér àn dùn miè qǐ yǐ
比？譬如万年暗室，日光暂至而暗顿灭，岂以

jiǔ lái zhī àn bù kěn miè yé zài yuán zhě zào zuì zhī shí cóng xū
久来之暗不肯灭耶？在缘者，造罪之时，从虚

wàng chī àn xīn yuán xū wàng jìng jiè diān dǎo shēng niàn fó zhī xīn
妄痴暗心，缘虚妄境界颠倒生；念佛之心，

cóng wén fó qīng jìng zhēn shí gōng dé míng hào yuán wú shàng pú tí xīn
从闻佛清净真实功德名号，缘无上菩提心

shēng yī zhēn yī wěi qǐ dé xiāng bǐ pì rú yǒu rén bèi dú jiàn zhòng
生。一真一伪岂得相比？譬如有人被毒箭中，

jiàn shēn dú cǎn[18] shāng jī pò gǔ yī wén miè chú yào gǔ jí jiàn chū dú
箭深毒碜[18]伤肌破骨，一闻灭除药鼓，即箭出毒

chú qǐ yǐ jiàn shēn dú cǎn[19] ér bù kěn chū yě zài jué dìng zhě
除。岂以箭深毒碜[19]，而不肯出也？在决定者，

zào zuì zhī shí yǐ yǒu jiān xīn yǒu hòu xīn yě niàn fó zhī shí yǐ wú
造罪之时以有间心、有后心也；念佛之时，以无

jiān xīn wú hòu xīn suì jí shě mìng shàn xīn měng lì shì yǐ jí
间心、无后心，遂即舍命，善心猛利，是以即

shēng pì rú shí wéi zhī suǒ qiān fū bú zhì tóng zǐ huī jiàn xū
生。譬如十围之索，千夫不制；童子挥剑，须

yú liǎng fēn yòu rú qiān nián jī chái yǐ yī dòu huǒ fén shǎo shí jí
臾两分。又如千年积柴，以一豆火焚，少时即

jìn yòu rú yǒu rén yī shēng yǐ lái xiū shí shàn yè yīng dé shēng
尽。又如有人，一生已来，修十善业，应得生

tiān lín zhōng zhī shí qǐ yī niàn jué dìng xié jiàn jí duò ē bí dì
天；临终之时，起一念决定邪见，即堕阿鼻地

yù è yè xū wàng yǐ měng lì gù shàng néng pái yī shēng zhī shàn
狱。恶业虚妄，以猛利故，尚能排一生之善

yè lìng duò è dào qǐ kuàng lín zhōng měng xīn niàn fó zhēn shí wú
业，令堕恶道。岂况临终猛心念佛，真实无

[18] 永乐北藏本及龙藏本：碜；净土十要（民国版）：惨；碜同惨
[19] 永乐北藏本及龙藏本：碜；净土十要（民国版）：惨；碜同惨

jiànshàn yè bù néngpái wú shǐ è yè dé shēngjìng tǔ wú yǒu shì chù
间善业，不能排无始恶业得生净土？无有是处。

yòuyún yī niànniàn fó miè bā shí yì jié shēng sǐ zhī zuì wèi
又云：“一念念佛，灭八十亿劫生死之罪。”为

niàn fó shí xīn měng lì gù fú miè è yè jué dìng dé shēng bù
念佛时，心猛利故，伏灭恶业，决定得生，不

xū yí yě shàng gǔ xiāngchuán pàn shí niànchéng jiù zuò bié shí yì zhě
须疑也。上古相传，判十念成就作别时意者，

cǐ dìng bù kě hé yǐ dé zhī shè lùn yún yóuwéi fā yuàn
此定不可。何以得知？《摄论》云：“由唯发愿

gù quán wú yǒuxíng zá jí lùn yún ruòyuànshēng ān lè
故。”全无有行。《杂集论》云：“若愿生安乐

guó tǔ jí dé wǎngshēng ruòwén wú gòu fó míng jí dé ē nòu pú tí
国土即得往生，若闻无垢佛名即得阿耨菩提

zhě bìng shì bié shí zhī yīn quán wú yǒuxíng ruòjiāng lín zhōng wú
者，并是别时之因。”全无有行。若将临终无

jiàn shí niànměng lì shànxíng shì bié shí yì zhě jǐ xǔ wù zāi yuànzhū
间十念猛利善行是别时意者，几许误哉！愿诸

xíngzhě shēn sī cǐ lǐ zì láo qí xīn mò xìn yì jiàn zì zhuìxiàn
行者，深思此理，自牢其心，莫信异见，自坠陷

yě
也。

dì jiǔ yí
第九疑

wèn xī fāng qù cǐ shí wàn yì fó chà fán fū liè ruò yún hé
问：西方去此十万亿佛刹，凡夫劣弱，云何

kě dào yòu wǎngshēng lùn yún nǚ rén jí gēnquē èr shèng
可到？又《往生论》云：“女人及根缺，二乘

zhǒng bù shēng jì yǒu cǐ jiào dāng zhī nǚ rén jí yǐ gēnquēzhě
种不生。”既有此教，当知女人及以根缺者，

dìng bì bù dé wǎngshēng
定必[20]不得往生？

dá wèi duì fán fū ròu yǎn shēng sǐ xīn liàngshuō ěr xī fāng
答：为对凡夫肉眼、生死心量说耳，西方

[20] 永乐北藏本及龙藏本：定必；净土十要（民国版）：必定

qù cǐ shí wàn yì fó chà dàn shǐ zhòngshēng jìng tǔ yè chéngzhě lín
去此十万亿佛刹。但使众生净土业成者，临
zhōng zài dìng zhī xīn jí shì jìng tǔ shòushēng zhī xīn dòngniàn jí shì
终在定之心即是净土受生之心，动念即是
shēngjìng tǔ shí wèi cǐ guānjīng yún mí tuó fó guó qù cǐ
生净土时。为此，《观经》云："弥陀佛国去此
bù yuǎn yòu yè lì bù kě sī yì yī niàn jí dé shēng bǐ bù xū
不远。"又业力不可思议，一念即得生彼，不须
chóuyuǎn yòu rú rénmèng shēn suī zài chuáng ér xīn yì shí biàn
愁远。又如人梦，身虽在床，而心意识遍
zhì tā fāng yī qiè shì jiè rú píngshēng bú yì yě shēngjìng tǔ yì ěr
至他方一切世界，如平生不异也。生净土亦尔，
dòngniàn jí zhì bù xū yí yě nǚ rén jí gēnquē èr shèngzhǒng
动念即至，不须疑也。"女人及根缺，二乘种
bù shēng zhě dàn lùn shēng bǐ guó wú nǚ rén jí wú máng lóng
不生"者，但论生彼国，无女人及无盲、聋、
yīn yǎ rén bú dào cǐ jiān nǚ rén gēnquērén bù dé shēng bǐ
瘖、瘂人，不道此间女人、根缺人不得生彼。
ruò rú cǐ shuōzhě yú chīquán bù shí jīng yì jí rú wéi tí fū rén
若如此说者，愚痴全不识经意。即如韦提夫人，
shì qǐngshēngjìng tǔ zhǔ jí wǔ bǎi shì nǚ fó shòu jì xī dé wǎng
是请生净土主，及五百侍女，佛授记悉得往
shēng bǐ guó dàn cǐ chù nǚ rén jí máng lóng yīn yǎ rén xīn
生彼国。但此处女人及盲、聋、瘖、瘂人，心
niàn mí tuó fó xī shēng bǐ guó yǐ gèng bú shòu nǚ shēn yì bú shòu
念弥陀佛，悉生彼国已，更不受女身，亦不受
gēnquēshēn èr shèngrén dàn huí xīn yuànshēngjìng tǔ zhì bǐ gèng wú
根缺身。二乘人但回心愿生净土，至彼更无
èr shèng zhí xīn wèi cǐ gù yún nǚ rén jí gēnquē èr shèngzhǒng
二乘执心。为此，故云"女人及根缺，二乘种
bù shēng fēi wèi cǐ chù nǚ rén jí gēnquērén bù dé shēng yě gù
不生"，非谓此处女人及根缺人不得生也。故
wú liàngshòujīng sì shí bā yuànyún shè wǒ dé fó shí fāng shì
《无量寿经》四十八愿云："设我得佛，十方世
jiè yī qiè nǚ rén chēng wǒ mínghào yàn wù nǚ shēn shěmìng zhī hòu
界一切女人，称我名号，厌恶女身，舍命之后，
gèngshòu nǚ shēnzhě bù qǔ zhèngjué kuàngshēng bǐ guó gèngshòu
更受女身者，不取正觉。"况生彼国，更受

nǚ shēn gēnquēzhě yì ěr
女身？根缺者亦尔。

dì shí yí
第十疑

wèn jīn yù jué dìng qiú shēng xī fāng wèi zhī zuò hé xíng yè
问：今欲决定求生西方，未知作何行业、

yǐ hé wéizhǒng zǐ dé shēng bǐ guó yòu fán fū sú rén jiē yǒu qī zǐ
以何为种子得生彼国？又凡夫俗人，皆有妻子，

wèi zhī bú duàn yín yù dé shēng bǐ fǒu
未知不断淫欲得生彼否？

dá yù jué dìngshēng xī fāngzhě jù yǒu èr zhǒngxíng dìng dé
答：欲决定生西方者，具有二种行，定得

shēng bǐ yī zhě yàn lí xíng èr zhě xīn yuànxíng yányàn lí
生彼：一者、厌离行；二者、欣愿行。言厌离

xíngzhě fán fū wú shǐ yǐ lái wéi wǔ yù chán fù lún huí wǔ dào
行者，凡夫无始已来，为五欲缠缚，轮回五道，

bèi shòuzhòng kǔ bù qǐ xīn yàn lí wǔ yù wèiyǒuchū qī wèi cǐ
备受众苦，不起心厌离五欲，未有出期。为此，

chángguān cǐ shēnnóng xuè shǐ niào yī qiè è lù bú jìng chòu
常观此身脓、血，屎、尿，一切恶露不净臭

huì gù niè pánjīng yún rú shì shēnchéng yú chī luó chà zhǐ
秽。故《涅槃经》云："如是身城，愚痴罗刹止

zhù qí zhōng shéiyǒu zhì zhě dāng lè cǐ shēn yòu jīng yún cǐ
住其中。谁有智者，当乐此身？"又经云："此

shēnzhòng kǔ suǒ jí yī qiè jiē bú jìng è fù yōngchuāngděng gēn
身众苦所集，一切皆不净。扼缚痈疮等，根

běn wú yì lì shàng zhì zhūtiānshēn jiē yì rú shì xíngzhě ruò xíng
本无义利。上至诸天身，皆亦如是。"行者若行、

ruò zuò ruò shuì ruò jué chángguān cǐ shēnwéi kǔ wú lè shēnshēng
若坐、若睡、若觉，常观此身唯苦无乐，深生

yàn lí zòng shǐ qī fáng bù néngdùnduàn jiànjiànshēngyàn zuò qī
厌离。纵使妻房不能顿断，渐渐生厌，作七

zhǒng bú jìngguān yī zhě guān cǐ yín yù shēn cóngtān ài fánnǎo
种不净观：一者、观此淫欲身，从贪爱烦恼

shēng jí shì zhǒng zǐ bú jìng èr zhě fù mǔ jiāo huì zhī shí chì
生，即是种子不净；二者、父母交会之时，赤

bái hé hé jí shì shòushēng bú jìng sān zhě mǔ tāi zhōng zài shēng
白和合，即是受生不净；三者、母胎中在生

zàng xià jū shú zàng shàng jí shì zhù chù bú jìng sì zhě zài mǔ
藏[21]下居熟藏[22]上，即是住处不净；四者、在母

tāi shí wéi shí mǔ xuè jí shì shí dàn bú jìng wǔ zhě rì yuè mǎn
胎时，唯食母血，即是食噉不净；五者、日月满

zú tóu xiàng chǎnmén nóngxuè jù chū chòu huì láng jí jí shì
足，头向产门，脓血俱出，臭秽狼藉，即是

chūshēng bú jìng liù zhě báo pí fù shàng qí nèi nóngxuè biàn yī
初生不净；六者、薄皮覆上，其内脓血遍一

qiè chù jí shì jǔ tǐ bú jìng qī zhě nǎi zhì sǐ hòupāngzhàng làn
切处，即是举体不净；七者、乃至死后胖胀烂

huài gǔ ròu zònghéng hú láng shí dàn jí shì jiū jìng bú jìng zì
坏，骨肉纵横，狐狼食噉，即是究竟不净。自

shēn jì ěr tā shēn yì rán suǒ ài jìng jiè nán nǚ shēnděng shēn
身既尔，他身亦然。所爱境界，男女身等，深

shēngyàn lí chángguān bú jìng ruò néng rú cǐ guānshēn bú jìng zhī zhě
生厌离，常观不净。若能如此观身不净之者，

yín yù fán nǎo jiàn jiàn jiǎnshǎo yòu zuò shí xiǎngděngguān guǎng rú jīng
淫欲烦恼渐渐减少。又作十想等观，广如经

shuō yòu fā yuàn yuàn wǒ yǒng lí sān jiè zá shí chòu huì nóng
说。又发愿："愿我永离三界杂食、臭秽、脓

xuè bú jìng dānhuāng wǔ yù nán nǚ děngshēn yuàn dé jìng tǔ fǎ xìng
血不净、耽荒五欲男女等身，愿得净土法性

shēngshēn cǐ wèiyàn lí xíng
生身。"此谓厌离行。

èr míng xīn yuànxíngzhě fù yǒu èr zhǒng yī zhě xiānmíng
二、明欣愿行者，复有二种：一者、先明

qiú wǎngshēng zhī yì èr zhě guān bǐ jìng tǔ zhuāngyánděng shì xīn
求往生之意；二者、观彼净土庄严等事，欣

xīn yuàn qiú míngwǎngshēng yì zhě suǒ yǐ qiú shēngjìng tǔ wèi yù
心愿求。明往生意者，所以求生净土，为欲

jiù bá yī qiè zhòngshēng kǔ gù jí zì sī cǔn wǒ jīn wú lì ruò
救拔一切众生苦故。即自思忖："我今无力，若

zài è shì fán nǎo jìng qiáng zì wéi yè fù lún nì sān tú dòng
在恶世，烦恼境强，自为业缚，沦溺三涂，动

[21] 永乐北藏本及龙藏本：藏；净土十要（民国版）：脏
[22] 永乐北藏本及龙藏本：藏；净土十要（民国版）：脏

jīng jié shù rú cǐ lún zhuǎn wú shǐ yǐ lái wèi céng xiū xī hé shí
经劫数，如此轮转，无始已来未曾休息，何时

néng dé jiù kǔ zhòngshēng wèi cǐ qiú shēng jìng tǔ qīn jìn zhū fó
能得救苦众生？为此求生净土，亲近诸佛，

ruò zhèng wú shēng rěn fāngnéng yú è shì zhōng jiù kǔ zhòngshēng
若证无生忍，方能于恶世中救苦众生。”

gù wǎngshēng lùn yún yán fā pú tí xīn zhě zhèng shì yuànzuò
故《往生论》云：“言发菩提心者，正是愿作

fó xīn yuànzuò fó xīn zhě zé shì dù zhòngshēng xīn dù zhòngshēng
佛心；愿作佛心者，则是度众生心；度众生

xīn zhě zé shì shè zhòngshēngshēng fó guó xīn
心者，则是摄众生生佛国心。”

yòuyuànshēng jìng tǔ xū jù èr xíng yī zhě bì xū yuǎn lí sān
又愿生净土须具二行：一者、必须远离三

zhǒngzhàng pú tí mén fǎ èr zhě xū dé sānzhǒngshùn pú tí mén fǎ
种障菩提门法；二者、须得三种顺菩提门法。

hé zhě wéi sānzhǒngzhàng pú tí fǎ yī zhě yī zhì huì mén bù qiú
何者为三种障菩提法？一者、依智慧门，不求

zì lè yuǎn lí wǒ xīn tānzhuó zì shēn gù èr zhě yī cí bēi mén
自乐，远离我心贪著自身故。二者、依慈悲门，

bá yī qiè zhòngshēng kǔ yuǎn lí wú ān zhòngshēng xīn gù sānzhě
拔一切众生苦，远离无安众生心故。三者、

yī fāngbiànmén dānglián mǐn yī qiè zhòngshēng yù yǔ qí lè yuǎn
依方便门，当怜愍一切众生，欲与其乐，远

lí gōng jìng gòngyǎng zì shēn xīn gù ruò néngyuǎnsānzhǒng pú tí zhàng
离恭敬供养自身心故。若能远三种菩提障，

zé dé sānzhǒngshùn pú tí fǎ yī zhě wú rǎn qīng jìng xīn bú wèi
则得三种顺菩提法：一者、无染清净心，不为

zì shēn qiú zhū lè gù pú tí shì wú rǎn qīng jìng chù ruò wèi zì shēn qiú
自身求诸乐故。菩提是无染清净处，若为自身求

lè jí rǎn shēn xīn zhàng pú tí mén shì gù wú rǎn qīng jìng xīn shì
乐，即染身心障菩提门。是故，无染清净心是

shùn pú tí mén èr zhě ān qīng jìng xīn wèi bá zhòngshēng kǔ gù
顺菩提门。二者、安清净心，为拔众生苦故。

pú tí xīn shì ān wěn yī qiè zhòngshēngqīng jìng chù ruò bú zuò xīn bá
菩提心是安隐一切众生清净处，若不作心拔

yī qiè zhòngshēng lìng lí shēng sǐ kǔ jí wéi pú tí mén shì gù
一切众生令离生死苦，即违菩提门。是故，

ān qīng jìng xīn shì shùn pú tí mén sān zhě yào qīng jìng xīn yù lìng yī
安清净心是顺菩提门。三者乐清净心，欲令一

qiè zhòng shēng dé dà pú tí niè pán gù pú tí niè pán shì bì jìng
切众生得大菩提、涅槃故。菩提、涅槃是毕竟

cháng lè chù ruò bú zuò xīn lìng yī qiè zhòng shēng dé bì jìng cháng lè
常乐处，若不作心令一切众生得毕竟常乐，

jí zhē pú tí mén cǐ pú tí yīn hé ér dé yào yīn shēng jìng tǔ
即遮菩提门。此菩提因何而得？要因生净土，

cháng bù lí fó dé wú shēng rěn yǐ yú shēng sǐ guó zhōng jiù kǔ
常不离佛。得无生忍已，于生死国中救苦

zhòng shēng bēi zhì nèi róng dìng ér cháng yòng zì zài wú ài jí
众生，悲智内融，定而常用，自在无碍，即

pú tí xīn cǐ shì yuàn shēng zhī yì
菩提心。此是愿生之意。

èr míng xīn xīn yuàn qiú zhě xī xīn qǐ xiǎng yuán mí tuó fó
二、明欣心愿求者。希心起想，缘弥陀佛。

ruò fǎ shēn ruò bào shēn děng jīn sè guāng míng bā wàn sì qiān xiàng
若法身、若报身等，金色光明，八万四千相，

yī yī xiàng zhōng bā wàn sì qiān hǎo yī yī hǎo fàng bā wàn sì qiān
一一相中八万四千好，一一好放八万四千

guāng míng cháng zhào fǎ jiè shè qǔ niàn fó zhòng shēng yòu guān bǐ
光明，常照法界，摄取念佛众生。又观彼

jìng tǔ qī bǎo zhuāng yán miào lè děng bèi rú wú liàng shòu jīng guān jīng
净土七宝庄严妙乐等，备如无量寿经观经

shí liù guān děng cháng xíng niàn fó sān mèi jí shī jiè xiū děng
十六观等，常行念佛三昧及施、戒、修等，

yī qiè shàn xíng xī yǐ huí shī yī qiè zhòng shēng tóng shēng bǐ guó jué
一切善行悉已回施一切众生同生彼国，决

dìng dé shēng cǐ wèi xīn yuàn mén yě
定得生。此谓欣愿门也。

净土十疑论(终)

jìng tǔ shí yí lùn hòu xù

净土十疑论后序[23]

rén xīn wú cháng fǎ yì wú dìng xīn fǎ wàn chā qí běn zài
人心无常，法亦无定。心法万差，其本在
cǐ xìn cǐ zé biàn xìn huāyán suǒ yǐ shuō shí xìn yí cǐ zé
此。信此则遍信，《华严》所以说十信；疑此则
biàn yí zhì zhě suǒ yǐ shuō shí yí chū yí rù xìn yī rù yǒng rù
遍疑，智者所以说十疑。出疑入信，一入永入。
bù lí yú cǐ dé jiū jìng chù jìng tǔ zhě jiū jìng chù yě cǐ chù
不离于此，得究竟处。净土者，究竟处也。此处
yǒu shuō fǎ zhī zhǔ míng wú liàng shòu cǐ fó shuō fǎ wèi cháng jiàn
有说法之主，名无量寿。此佛说法，未尝间
duàn yí zhàng qí ěr zé lóng ér bù wén yí zhàng qí xīn zé
断。疑障其耳，则聋而不闻；疑障其心，则
mèi ér bù jué bù wén bù jué ān zhù è xí zàn tàn bú niàn suí
昧而不觉。不闻不觉，安住恶习。赞叹不念，随
xǐ cū xīn wàng zhǐ lián bāo yǐ wéi xū dàn zhōng bú zì niàn cǐ fēn
喜粗心，妄指莲胞以为虚诞。终不自念此分
duàn shēn cóng hé ér dé zì hé ér lái tāi yù huì zhuó zhēn shí
段身，从何而得？自何而来？胎狱秽浊，真实
ān zài xìn píng yè shí zì gé zhēn jì yú yī huàn jìng fēi bǐ
安在？信凭业识，自隔真际。于一幻境，非彼
zhí cǐ shēng shēng bù líng yǒng jué shèng lù
执此。生生不灵，永绝圣路。

yǐ rú shì gù shì jiā rú lái qǐ dà cí mǐn yú huì zhuó zhōng
以如是故，释迦如来起大慈愍，于秽浊中
fā dà yīn shēng zàn bǐ jìng tǔ shàng miào zhī lè yú shēng sǐ zhōng wéi
发大音声，赞彼净土上妙之乐。于生死中为
dà chuán shī zài yǐ fǎ chuán lìng qū bǐ àn zhòu yè dù shēng wú
大船师，载以法船令趋彼岸。昼夜度生，无
yǒu xiū xī rán ér mí tuó zhī àn běn wú bǐ cǐ shì jiā zhī chuán
有休息。然而弥陀之岸，本无彼此；释迦之船，
shí fēi wǎng lái pì rú yī dēng fēn zhào bā jìng jìng yǒu dōng xī guāng
实非往来。譬如一灯分照八镜，镜有东西，光

[23] 净土十要（民国版）：净土十疑论后序宋左宣义郎陈瓘述

yǐng wú èr mí tuó shuō fǎ biànguāngyǐngzhōng ér shì jiā fāngbiàn dú
影无二。弥陀说法遍 光 影 中，而释迦方 便独
zhǐ xī jìng gù yǐ dào bǐ àn zhě nǎi kě yǐ wàng bǐ cǐ wèi rù fǎ
指西镜。故已到彼岸者，乃可以 忘 彼此；未入法
jiè zhě hé zì ér mǐndōng xī yú cǐ fǎ zhōng ruò wèi jiū jìng
界者，何自而泯 东 西？于此法 中 ，若未究竟，
wù zhì fāng yú wù fēn bǐ cǐ dàndāngzhèngniàn dì xìn ér yǐ
勿滞方隅，勿分彼此，但 当 正 念，谛信而已。
cǐ èr shèng zhī yì ér zhì zhě zhī suǒ yǐ xìn yě
此二 圣 之意，而智者之所以信也。

xìn zhě wànshàn zhī mǔ yí zhě zhòng è zhī gēn néngshùn
信者，万 善之母；疑者，众 恶之根。能 顺
qí mǔ néngchú qí gēn zé xiàng zhī suǒ wèizhàngyuánzhòngshēng
其母，能 锄其根，则向之所谓 障 缘 众 生，
lóng kě fù wén mèi kě fù jué wèichūshēng sǐ dé chūshēng sǐ wèi
聋可复闻，昧可复觉，未出 生 死得出 生 死，未
shēngjìng tǔ dé shēngjìng tǔ shùn shì jiā zhī huìwǎngmiàn mí tuó suí
生 净土得 生 净土。顺释迦之诲往 面 弥陀，随
mí tuó zhī yuàn lái zhù shì jiā zài cǐ ér biàn lì shí fāng jí xī ér
弥陀之 愿 来助释迦。在此而遍历十方，即西而
pǔ rù zhū jìng zì èr shèngjiàn lì yǐ lái rú shì zhī rén rú hé shā
普入诸镜。自二 圣 建立以来，如是之人，如河沙
shù yún hé bú xìn yún hé ér yí néng zì xìn yǐ yòuzuòfāng
数，云何不信？云何而疑？能 自信已，又作方
biàn lìng zhū wèi xìn wú bú xìn zhě cǐ zé zhì zhě zhī suǒ yǐ wéi bēi yě
便令诸未信无不信者，此则智者之所以为悲也。

míng zhì dà shī zhōng lì xué zhì zhě zhī dào bú shùn qí wén
明 智大师 中 立，学智者之道，不顺其文，
ér shùn qí bēi suǒ yǐ yòu yìn cǐ lùn guàn yǐ cì gōng zhī xù yǔ
而顺其悲，所以又印此论，冠 以次 公之序，予
nǎi shēnguǎng qí shuō yǐ zhù qí chuán
乃申 广 其说，以助其 传 。

yuányòu bā nián qī yuè shí yī rì zuǒxuān yì lángqiánqiān shū
元 佑八年七月十一日，左宣 义郎前 签书
zhèndōng jūn jié dù pànguān tīnggōng shì chénguàn xù
镇 东 军节度判 官 厅 公 事 陈 瓘 序[24]。

[24] 出永乐北藏本及龙藏本，净土十要（民国版）缺

huíxiàng jì
回向偈

yuàn yǐ cǐ gōng dé　　zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德　庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn　　xià jì sān tú kǔ
上报四重恩　下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě　　xī fā pú tí xīn
若有见闻者　悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn　　tóngshēng jí lè guó
尽此一报身　同生极乐国

shí fāngsān shì yí qiè fó　　yí qiè pú sà mó hē sà　　mó hē bō
十方三世一切佛. 一切菩萨摩诃萨. 摩诃般
rě bō luó mì
若波罗蜜。

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪